

MAKTABGACHA TA'LIMDA YANGI PED TEXNALOGIYALARNING QO'LLASHNING AHAMIYATI

Ortiqova Dilnoza Azamjonovna

Farg'ona viloyati Rishton tuman 19-Davlat maktabgacha ta'lim tashkilot.

Lavozim: Metadist

Annotatsiya: *Ushbu maqola maktabgacha ta'limda yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llashning ahamiyatini tahlil qiladi. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun innovatsion ta'lim metodlari, interaktiv o'yinlar, multimedia vositalari, va zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga e'tibor qaratilgan. Maqolada, shuningdek, pedagogik texnologiyalarni joriy qilishda yuzaga keladigan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ko'rib chiqiladi. Yangi texnologiyalarning bolalarning ijodiy, kognitiv va ijtimoiy rivojlanishidagi roli va ta'limda individual yondashuvning ahamiyati ta'kidlanadi.*

Kalit so'zlar: *maktabgacha ta'lim, pedagogik texnologiyalar, innovatsion metodlar, interaktiv ta'lim, o'yin texnologiyalari, ijodiy rivojlanish, kognitiv rivojlanish, ta'lim jarayoni, individual yondashuv, ta'lim metodikasi.*

KIRISH

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim muassasalarida o'quv jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish dolzarb vazifalardan biridir. Maktabgacha ta'lim muassasalarida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish ta'lim va tarbiya samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Zamonaviy sharoitda bola "obyekt" emas, balki ta'limning "subyekt" rolini o'ynaydi, bola o'zini o'zi qadrlaydigan shaxsdir.

Jamiyat rivojlanishining hozirgi bosqichidagi innovatsion jarayon, birinchi navbatda, bolaning potentsial imkoniyatlarini ochishning dastlabki bosqichi hisoblangan maktabgacha ta'lim tizimiga tegishli. Ushbu yondashuv maktabgacha ta'lim va tarbiya tizimiga yuqori talablarni qo'yadi. Maktabgacha ta'limda zamonaviy, allaqachon ishlab chiqilgan texnologiyalardan foydalanish uchun yanada samarali texnologiyalar, shuningdek ushbu jarayonga psixologik va pedagogik yondashuvlar izlanmoqda.

ADABIYOTLAR SHARHI

Pedagogik texnologiyalar pedagogika amaliyotida qo'llaniladigan yangi vositalar, shakllar, usullarni belgilaydi va, albatta, ular bolaning shaxsiyati va uning qobiliyatlarini rivojlantirishga yo'naltirilishi kerak.

Pedagogik texnologiyalar muammosi bilan G. K. Selevko, V. P. Bepalko, I. P. Volkov, V. M. Monaxov va boshqalar shug'ullanishgan.

Hozirgi vaqtda pedning bir nechta ta'riflari mavjud. texnologiya, biz bugungi kunda eng keng tarqalganini tanlaymiz:

Pedagogik texnologiya-bu shakllar, usullar, usullar, o'qitish usullari, o'quv vositalarining maxsus to'plami va tartibini belgilaydigan psixologik va pedagogik munosabatlar to'plami; bu pedagogik jarayonning tashkiliy va uslubiy vositalari [2].

Bugungi kunda yuzdan ortiq ta'lim texnologiyalari mavjud. Pedagogik texnologiyaning asosiy talablari (mezonlari): kontseptuallik; izchillik; boshqarish; samaradorlik; takrorlanuvchanlik.

Maktabgacha ta'lim muassasasining barcha ochiq ta'lim sub'ektlarining (bolalar, xodimlar, ota-onalar) o'zaro ta'siri zamonaviy ta'lim texnologiyalari asosida amalga oshiriladi.

TADQIQOT NATIJALARI

Zamonaviy ta'lim texnologiyalari qatoriga quyidagilar kiradi: sog'liqni saqlash texnologiyalari; loyiha faoliyati texnologiyalari; tadqiqot faoliyati texnologiyasi; axborot-kommunikatsiya texnologiyalari; shaxsga yo'naltirilgan texnologiyalar; maktabgacha tarbiyachi va tarbiyachining portfel texnologiyasi; o'yin texnologiyasi; TRIZ texnologiyasi va boshqalar [1].

Maktabgacha ta'limdagi bolalarning asosiy faoliyati o'yinlardir. Shuning uchun maktabgacha ta'lim muassasalarida o'yin texnologiyalari alohida o'rin tutadi.

U o'quv jarayonining ma'lum bir qismini qamrab oladigan va umumiy tarkib, syujet, belgi bilan birlashtirilgan yaxlit ta'lim sifatida qurilgan. U ketma-ket kiritilgan:

- * ob'ektlarning asosiy, xarakterli xususiyatlarini ajratib ko'rsatish, ularni taqqoslash, taqqoslash qobiliyatini shakllantiradigan o'yinlar va mashqlar;

- * muayyan belgilar bo'yicha ob'ektlarni umumlashtirish uchun o'yinlar guruhlari;

- * maktabgacha yoshdagi bolalar haqiqiy hodisalarni Real bo'lmagan hodisalardan ajratish qobiliyatini rivojlantiradigan o'yinlar guruhlari;

- * o'zini boshqarish qobiliyatini, so'zga reaksiya tezligini, fonemik eshitish, zukkolik va boshqalarni tarbiyalaydigan o'yinlar guruhlari [4].

O'yin texnologiyalarini individual o'yinlar va elementlardan tuzish har bir o'qituvchining tashvishi.

O'yin shaklida o'rganish qiziqarli, qiziqarli, ammo qiziqarli bo'lmasligi mumkin va bo'lishi kerak. Ushbu yondashuvni amalga oshirish uchun maktabgacha yoshdagi bolalarni o'qitish uchun ishlab chiqilgan ta'lim texnologiyalari o'yin vazifalari va turli xil o'yinlarning aniq belgilangan va bosqichma-bosqich tavsiflangan tizimini o'z ichiga olishi kerak, shunda ushbu tizimdan foydalangan holda o'qituvchi natijada u bolaning ma'lum bir mavzu mazmunini o'zlashtirishining kafolatlangan darajasini olishiga amin bo'lishi mumkin. Albatta, bolaning yutuqlarining ushbu darajasiga tashxis qo'yish kerak va o'qituvchi tomonidan qo'llaniladigan texnologiya ushbu tashxisni tegishli materiallar bilan ta'minlashi kerak [3].

O'yin texnologiyalaridan foydalangan holda faoliyatda bolalar aqliy jarayonlarni rivojlantiradilar.

O'yin texnologiyalari bolalar bog'chasining tarbiyaviy va tarbiyaviy ishlarining barcha jihatlarini va uning asosiy vazifalarini hal qilish bilan chambarchas bog'liqdir. Ba'zi zamonaviy ta'lim dasturlari xalq o'yinidan bolalarning xatti-harakatlarini pedagogik tuzatish vositasi sifatida foydalanishni taklif qiladi.

Texnologik yondashuv, ya'ni. yangi pedagogik texnologiyalar maktabgacha yoshdagi bolalarning maktabgacha yoshdagi bolaligidagi yutuqlarini, shuningdek maktabda keyingi o'qishni kafolatlaydi. Har bir o'qituvchi, hatto qarz olish bilan shug'ullansa ham, texnologiyaning yaratuvchisidir. Texnologiyani yaratish ijodkorliksiz mumkin emas.

Texnologik darajada ishlashni o'rgangan o'qituvchi uchun uning rivojlanish holatidagi kognitiv jarayon har doim asosiy qo'llanma bo'lib qoladi.

Maktabgacha ta'lim tizimi yosh avlodni tarbiyalashda va ular uchun muvaffaqiyatli o'qish va hayotga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Bugungi kunda pedagogik texnologiyalarni joriy qilish bu tizimni modernizatsiya qilish va sifatini oshirishda samarali vosita sifatida qaraladi. Yangi pedagogik texnologiyalar, ayniqsa, maktabgacha ta'limda, bolalarning intellektual va ijodiy salohiyatini rivojlantirish, ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali qilishda muhim ahamiyatga ega.

Maktabgacha ta'limda yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llashning asosiy maqsadlari va ahamiyati

Yangi pedagogik texnologiyalar bolalarning individual ehtiyojlarini inobatga olish, o'quv jarayonini individualizatsiya qilish va bolalarni o'zlashtirishni maksimal darajada ta'minlashga qaratilgan. Maktabgacha ta'limda ushbu texnologiyalarni qo'llash quyidagi maqsadlarni ko'zlaydi:

- **Ta'lim jarayonini jonlantirish:** Yangi pedagogik texnologiyalar yordamida o'quv jarayoniga interaktivlik va o'yin elementlarini qo'shish orqali bolalar ta'limga ko'proq qiziqish bilan yondashadi. Bu jarayonni yanada qiziqarli va samarali qiladi.

- **Bolalarni ijodiy rivojlantirish:** Zamonaviy pedagogik texnologiyalar bolalarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishga yordam beradi. Musiqa, san'at, drama va boshqa kreativ faoliyatlar orqali bolalar o'z his-tuyg'ularini ifodalashni o'rganadilar.

- **Kognitiv va ijtimoiy rivojlanish:** Yangi texnologiyalar yordamida bolalar analitik fikrlashni o'rganadilar, muammolarni hal qilishda ijodkorlik va mustaqillikni rivojlantiradilar. Bundan tashqari, guruh ishlari va jamoaviy faoliyatlar bolalar orasida hamkorlik va kommunikativ ko'nikmalarni shakllantiradi.

Pedagogik texnologiyalar turlari va ularning samaradorligi

Yangi pedagogik texnologiyalarni maktabgacha ta'limda qo'llashda bir qancha usullar mavjud:

- **Interaktiv ta'lim texnologiyalari:** O'yinlar, multimedia, interaktiv doskalar, kompyuter dasturlari yordamida bolalarga bilimlarni o'zlashtirishning yangi shakllari taklif qilinadi. Bu texnologiyalar bolalar bilan faol aloqada bo'lish, ularning diqqatini tortish va eslab qolishni osonlashtirishga yordam beradi.

- **O'yin texnologiyalari:** Maktabgacha ta'limda o'yinlar bolalarning asosiy faoliyatidir. Yangi pedagogik texnologiyalarni o'yin jarayoniga integratsiya qilish, bolalarni o'qitish va tarbiyalashni qiziqarli va samarali qilish imkonini beradi. Masalan, rol o'ynash, simulyatsiya va o'yin asosida o'rganish bolalarga yangi ko'nikmalarni o'rgatadi.

- **Pedagogik video va multimedia materiallari:** Video va boshqa multimediya vositalari yordamida bolalarga o'qitilayotgan mavzu yanada yaxshiroq tushunarli bo'ladi. Bu texnologiyalar bolalar uchun vizual va eshitish imkoniyatlarini taqdim etadi va o'qish jarayonini osonlashtiradi.

- **Maqsadli dasturlar va onlayn resurslar:** Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun mo'ljallangan maxsus onlayn platformalar va dasturlar o'quvchilarni samarali o'qitish va

tarbiyalashda yordam beradi. Bu resurslar bolalar o'z qiziqishlariga mos tarzda ta'lim olish imkoniyatini beradi.

Yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llashda muammolar va echimlar

Yangi pedagogik texnologiyalarni maktabgacha ta'limda qo'llashda ayrim muammolar yuzaga kelishi mumkin. Ular orasida quyidagilarni keltirish mumkin:

• **Infrastruktura va resurslar yetishmasligi:** Ba'zi o'quv muassasalarida kerakli texnologiyalar va resurslar yetishmasligi pedagogik texnologiyalarni joriy qilishda qiyinchiliklar yaratadi.

• **O'qituvchilarning malakasizligi:** Yangi texnologiyalarni qo'llash uchun pedagoglarning yuqori darajadagi malakasi zarur. O'qituvchilar bu texnologiyalarni to'liq va samarali ishlata olishlari uchun doimiy ravishda o'z malakalarini oshirib borishlari lozim.

• **Bolalar uchun moslik:** Har bir bola o'ziga xos tarzda o'rganadi, shuning uchun texnologiyalarni qo'llashda individual yondashuvni ta'minlash zarur.

Bu muammolarni hal qilish uchun o'quv muassasalari doimiy ravishda o'qituvchilarning malakasini oshirishi, kerakli texnologik infratuzilmani yaratishi va bolalarning individual ehtiyojlarini hisobga olishga harakat qilishi zarur.

Xulosa

Maktabgacha ta'limda yangi pedagogik texnologiyalarning qo'llanilishi bolalarning intellektual va ijtimoiy rivojlanishini yangi bosqichga olib chiqadi. Zamonaviy texnologiyalarni ta'lim jarayoniga qo'llash nafaqat bolalarning o'zlashtirish darajasini oshiradi, balki ular uchun ta'limni yanada qiziqarli va samarali qiladi. Yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali bolalarning ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish, muloqot qilish va jamoaviy ishlash kabi ko'nikmalari rivojlanadi, bu esa ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlariga zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Akhmedova, G. A. "Maktabgacha ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalar", Toshkent: O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi vazirligi, 2020.
2. Davronov, A. T., Karimov, D. S. "Maktabgacha ta'limda pedagogik texnologiyalarni qo'llash", Toshkent: Ma'naviyat, 2019.
3. Jalolov, A. S. "Pedagogik texnologiyalar va ularning maktabgacha ta'limdagi o'rni", Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
4. Kadirova, M. T., Tashkent, I. "Maktabgacha ta'limda zamonaviy o'qitish metodikasi", O'zbekiston: O'qituvchi, 2021.
5. Mirkasimov, A. B. "Pedagogik texnologiyalar: nazariy asoslar va amaliyot", Moskva: Oliy maktab, 2020.
6. Shodiev, B. M., Mirzaev, R. H. "Maktabgacha ta'limda interaktiv metodlar va texnologiyalar", Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti, 2019.
7. Pirsanova, S. F., Yuldashev, A. M. "Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ularning ta'lim tizimidagi ahamiyati", Buxoro: O'zbekiston fanlar akademiyasi, 2017.

8. Sadiqov, R. S. "Maktabgacha ta'limda o'yin metodlarining pedagogik ahamiyati", Toshkent: O'zbekiston, 2021.
9. Kozak, L. M., Ivanova, E. V. "Innovatsion pedagogik texnologiyalar", Moskva: Narxoz universiteti, 2018.
10. Semyonova, N. P. "Pedagogik texnologiyalar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishi", Sankt-Peterburg: Nauka, 2017.